

ГРАДСКА ОПШТИНА
ЗВЕЗДАРА

ПРЕДЛОГ

Предлагач: Веће Градске општине

Обрађивач: Одељење за друштвене делатности

Разматра: Савет за друштвене делатности

Усваја: Скупштина општине Звездара

**ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ
АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ЗВЕЗДАРА
ЗА ПЕРИОД 2021 – 2023.**

ЗА АКТИВНОСТИ РЕАЛИЗОВАНЕ У 2022. ГОДИНИ

Извештај сачинили:

Радмила Урошевић
Златко Петрин
Димитрије Петров
Синиша Маринковић

Одељење за друштвене делатности

Весна Петровић Урошевић
начелник Одељења

Фебруар, 2023. године

21.02.23.
СБ

I УВОД

Извештај о реализацији „Акционог плана за унапређење положаја ромске популације на територији Градске општине Звездара за период 2021 - 2023. године“ (у даљем тексту Акциони план), поред наративног дела, приказан је и табеларно и подноси се сукцесивно за сваку буџетску годину Скупштини Градске општине Звездара.

Као извори верификације за овај извештај о реализованим активностима коришћени су: евиденције Одељења за друштвене делатности, подаци добијени од Мобилног тима за инклузију Рома Звездаре и координатора за питања националних мањина Општине, као и извештаји о реализацији пројектата реализованих из средстава иностраних фондова.

Извештај о реализацији Акционог плана за активности које су реализоване у 2022. години обухвата активности које су у директној корелацији са Акционим планом, као и обезбеђеним средствима (суфинансирање и финансирање) из других фондова чији конкурсси су подржавали пројектне активности као инструменте јавних политика у којима је циљ био квалитетна и одржива инклузија припадника ромске заједнице у социјално окружење.

Доношењем Акционог плана, као стратешког документа за ову област друштвене бриге за припаднике ромске популације, Општина је обезбедила формални услов за доступност домаћих и иностраних фондова. Настојања да се обезбеди плурализам извора финансирања дала су ефекте, будући да су обезбеђени додатни извори финансирања, пре свега у области образовања одраслих и подршке у школовању деце и младих, запошљавања, социјалног становаша, имовинског статуса и подршке у неопходној комуналној инфраструктури.

Пројектне активности су планиране у складу са приоритетним проблемима и потребама ромске популације који су мапирани на терену и уз партиципацију ромске популације. То су области: образовање деце, младих и одраслих, стручно оспособљавање радно способних лица, запошљавање, психосоцијална подршка у процесу социјализације, социјална инклузија, развијање родитељских компетенција и партнерских односа, развијање свести о грађанским правима и обавезама, социјално становаше и подршка у неопходној комуналној инфраструктури.

II БУЏЕТ

Укупна пројектована вредност Акционог плана за период од 2021-2023. године износи 39.120.000,00 динара, од чега се у тренутку израде документа планирало издвајање из буџета Градске општине Звездара 11.025.000,00 динара, а из осталих извора/донаторских средстава 28.095.000,00 динара.

У извештајном периоду из буџета Општине наменски су утрошена средства за ангажовање координатора за питања националних мањина у износу од 794.440,00 динара и 100.000,00 динара за манифестацију обележавања 8. априла - Међународног дана Рома. Поред тих износа, на јавном конкурсу за суфинансирање пројеката/програма удружења грађана са укупним износом од 370.000,00 динара подржана су удружења:

- * Удружење Отворено срце - "Повезивање предузетника и Рома на Звездари" (150.000,00дин);
- * Институт за истраживање и развој добрих пракси - "Обезбедити већи обухват доступност здравствених услуга" (120.000,00 дин);
- * Шаховски клуб Слобода - "Учи-играј шах-размишљај" (100.000,00 дин);

Поред обезбеђене буџетске позиције за реализацију Акционог плана, други формални услов како би Општина могла да конкурише за додатна домаћа и инострана средства, био је постојање Акционог плана као стратешког документа за ову област социјалне бриге. Највећи део реализованих активности спроведен је (су)финансирањем из средстава Европске уније и Немачког савезног министарства за економску сарадњу и развој (ГИЗ).

У оквиру пројекта „Запошљавање Рома на пословима развијеним током пандемије Ковид 19“ који имплементира Немачка агенција за међународну сарадњу (GIZ), а који је реализован у партнерству са удружењем „Отворено срце“, потрошено је 74.073,36 евра од планираног буџета који је износио 99.986,04 евра (потрошено је мање, првенствено због незainteresованости послодаваца за рефундацију плате корисника).

У оквиру програма „ROMACTED“ који се финансира од Савета Европе, а имплементира се преко ЕУ, издвојена су донаторска средства у износу од 15.000,00 евра које ће у 2023. години бити утрошена на реализацију Акционог плана који је израђен у извештајној години (подршка одговорном родитељству, опремање ромског шаховског клуба, подела пакета хигијене, подизање свести о значају превенције у здравственој заштити и психолошка подршка средњошколским ученицима).

Поред плурализма извора финансирања, у планирању активности настојали смо да не изоставимо ни један сегмент свакодневног живота ромске популације, а да притом реализацију оснажимо плурализмом пружалаца услуга/социјалних партнера, трансфером добрих пракси, знања, искуства и пројектних идеја као и координацијом различитих активности и програма важних за ову област социјалне заштите. У складу са тим, укључен је цивилни сектор чији пројекти су подржани путем јавног конкурса Општине.

III СОЦИЈАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА АКЦИОНОГ ПЛАНА

Током извештајног периода, Општина је успела да умрежи све значајне социјалне актере, да успостави и развије социјалну инфраструктуру која је била активна током целе године, и то:

1. Тим за праћење, извештавање и евалуацију Акционог плана
2. Мобилни тим за инклузију Рома Звездаре
3. Одељење за друштвене делатности/Одсек за социјалну заштиту
4. Повереништво за избегла, интерно-расељена и повратничка лица
5. Цивилни сектор.

1. Тим за праћење, извештавање и евалуацију „Локалног акционог плана за унапређење положаја ромске популације на територији Градске општине Звездара за период 2021-2023“ формиран је Решењем Скупштине Градске општине Звездара XI број 011-1-16 на седници одржаној 27. маја 2021. године, а за координатора Тим-а именована је Радмила Урошевић - шеф Одсека за социјалну заштиту. За остале чланове именовани су: Златко Петрин - самостални саветник за имплементацију стратешког плана развоја ГО Звездара; Димитрије Петров - саветник у Одсеку за социјалну заштиту; Синиша Маринковић - координатор Мобилног тима за инклузију Рома Звездаре; Немања Антонијевић - руководилац Одељења Звездара Градског центра за социјални рад и Бранислава Познановић - руководилац Филијале Звездара Националне службе за запошљавање.

Решењем о измени и допуни Решења XI број 011-1-13 од 20.04.2022. године састав Тима је изменењен будући да је у септембру 2021. године на место руководиоца Одељења Звездара - Градског центра за социјални рад у Београду именована Весна Поповић, а због потребе да се праћењем и извештавањем обухвате и активности цивилног сектора и развијање међусекторске сарадње, у Тим су укључени и представници удружења: Славица Васић из удружења „Мали принц“ и Александар Марковић из удружења „Форум Рома Србије“.

2. Мобилни тим за инклузију Рома Звездаре је најзначајнији инструмент у реализацији активности фокусираних на ромску популацију у свим сегментима свакодневног живота, као и континуираној међусекторској и међуинституционалној сарадњи која укључује све релевантне факторе у друштвеној бризи за ромску популацију: Градски центар за социјални рад у Београду - Одељење Звездара, Дом здравља „Звездара“, Полицијска станица „Звездара“ – Полицијска

испостава „Миријево“, Црвени крст „Звездара“, Градски секретаријат за социјалну заштиту, Национална служба за запошљавање - Филијала Звездара, Стална конференција градова и општина, Школа за основно образовање одраслих „Браћа Стаменковић“, као и представнике Предшколске установе „Звездара“ и свих основних и средњих школа на Звездари. Своје активности Мобилни тим планира и реализује у складу са стратешким правцима и циљевима Акционог плана као и ситуационо према потребама и ситуацији на терену. У складу са тим, према областима Акционог плана приказан је и рад Мобилног тима за инклузију Рома.

Актуелни Мобилни тим је образован Одлуком скупштине Градске општине Звездара XI број 011-1-7 од 28. фебруара 2019. године, а Решењем већа Градске општине Звездара XI број 06-13 од 18. априла 2019. године за координатора је именован Синиша Маринковић.

Због епидемиолошке ситуације и проглашених здравствених мера у 2022. години одржана су 2 координациона састанка (29.03.2022. и 04.10.2022. године), док су активности чланова Мобилног тима током целе године била усредсређене ситуационо, на непосредно одговарање на потребе појединача и породица (рад на терену).

3. Одељење за друштвене делатности/Одсек за социјалну заштиту укључен је у све фазе планирања, реализације и извештавања о реализацији овог стратешког документа, у складу са Статутом ГО Звездара.

4. У обухвату корисника Повереништва за избегла и интерно расељена и повратничка лица није могуће прецизно приказати број Рома, јер се помоћ остварује на основу избегличког, интерно-расељеничког или повратничког статуса, а један део ове популације је ромске националности.

5. Цивилни сектор се у претходном периоду показао као драгоцен партнери у реализацији специфичних циљева у свим областима Акционог плана, као носиоци или партнери пројектних активности. Њихов ангажман је приказан у табелама за цео извештајни период.

Амбициозност Акционог плана у фази израде је била оправдана и поред увида у тада недостајућа средства и потребан број професионалаца за планирање, реализацију, праћење и извештавање о спроведеним активностима. Поред завршавања започетих пројектних активности, реализације редовних и започињање нових, живота и рада у условима епидемије, 2022. година протекла је у активностима интервентне подршке појединцима и породицама у натури, појачаним епидемиолошким мерама у насељима, оснаживању у процесу образовања, припремама за свет рада и психосоцијалној подршци на терену од стране ромског координатора, педагошких асистената и здравствене медијаторке.

Важно је напоменути да је у бризи за ромску заједницу, Општина успела да обезбеди континуитет и одрживост модела подршке који се ослања на међусекторску и међуинституционалну сарадњу социјалних партнера, а која обухвата индивидуални приступ и пакет подршке и помоћи као одговор на конкретне проблеме појединаца и породица.

Процена је да је наведеним активностима обухваћено више од 1000 Рома и Ромкиња, при чему је највише обухваћено деце и младих до 18 година старости, кроз програме подршке у предшколском и школском развоју и образовању, слободном времену и спортским активностима, кроз враћање младих до 18 година у образовни систем, као и радно оспособљавање, економско оснаживање, запошљавање радно способних појединаца, посебно младих Ромкиња, подстицање самозапошљавања, јачање родитељских компетенција и партнерских односа. Важно је истаћи да су у ромској популацији жене у посебном фокусу, будући да се као мајке брину о деци и породици и као такве носиоци су традиционалне поделе улога у заједници. Због тога су и пројектне активности претежно биле усмерене на подршку женама у њиховом оснаживању, како као родитеља тако и у области света рада. Притом, треба имати у виду да је реч о евидентираним корисницима активности, услуга, добра, помоћи и подршке и да се често дешава да за једног корисника или породицу обезбедимо пакет подршке који обухвата неколико облика помоћи.

Важно је нагласити да је број обухваћених Рома и Ромкиња у активностима, програмима и пројектима реално већи од приказаног и то када је реч о свим оним садржајима који су намењени целокупној популацији, без обзира на етничку припадност. То значи да је међу незапосленима на обукама и едукацијама било и припадника ромске заједнице који нису посебно евидентирани, као и да су на бројним културним, спортским и др. манифестацијама, које је организовала општина самостално или у партнерству, присуствовали сви суграђани без поделе на било коју припадност или статус.

Када говоримо о евидентираним корисницима помоћи и подршке припадника ромске популације, напомињемо да увек треба имати у виду да систем друштвене бриге - социјалне и здравствене заштите, образовања и др. не препознаје грађане као припаднике одређене мањинске групе (нити је изјашњавање о националној припадности обавезно), већ искључиво као лица која јесу или нису у стању потребе која захтева интервенцију институција. То значи да број евидентираних Рома и Ромкиња треба узети са резервом, јер је сигурно било активности које су користили, али нису као такви и евидентирани, будући да се није примењивала позитивна дискриминација.

Дакле, укупан број Рома, појединаца и породица које су обухваћене програмима, пројектима и активностима Општине сигурно је већи од приказаног.

Као и у другим областима социјалне заштите, Општина и у раду са ромском популацијом примењује напредне принципе социјалне бриге као што су: индивидуални приступ кориснику, холистичко и интегрално решавање проблема појединаца и породица, будући да лица која се налазе у стању социјалне потребе увек имају више проблема, ретко само један. Због важности сваког од 8 сегмената „Акционог плана“ као и поштовања принципа интегралног приступа који је истовремено фокусиран на више области, пракса је и показала да никада једна активност није изолована и једнозначна већ са собом повлачи истовремене промене у најмање још 2 области.

IV ЗАКЉУЧЦИ СА ПРЕПОРУКАМА

Када је реч о расположивим кадровским капацитетима, средствима из буџета и (су)финансирању реализованих активности, Тим за праћење, извештавање и евалуацију Акционог плана је оценио да су средства предвиђена за намену реализацију Акционог плана оптимално коришћена. На тај начин је створен реалан модел у раду са ромском популацијом у њиховом најбољем дугорочном интересу - могуће социјализације и инклузије у заједницу. Реч је о активностима које су приоритетне и значајне за унапређење квалитета живота ромске популације, њихову социјализацију и укључивање у живот заједнице и, посебно, за одрживост постигнутог модела у наредном периоду у раду професионалаца кроз међусекторску и међуинституционалну сарадњу.

Као препоруку за наредни период, истичемо потребу да се сви релевантни подаци о реализованим активностима које су усмерене на ромску популацију на Зvezdari континуирано сливају у једнствену евиденцију активности. На тај начин бисмо остварили бољи увид у квалитативну и квантитативну анализу активности социјалних актера, као и појединаца и породица које су обухваћене подршком. У складу са тим, у извештајном периоду је сигурно било активности цивилног сектора које нису довољно видљиве и као такве нису обухваћене овим извештајем.

С друге стране, осим ако је реч о позитивној дискириминацији и посебним активностима намењеним ромској популацији (нпр. афирмативна мере за упис Рома у средњу школу), сами Роми се тешко изјашњавају као припадници ове националне мањине управо због страха од предрасуда и дискриминације или евидентирања националне припадности у својим документима. Ова чињеница је индикатор сам за себе којим Општина треба да се бави у наредним стратешким документима, у будућим активностима и пракси.

У извештајном периоду настављена је стабилна сарадња са представницима ромских насеља и самих становника који су укључени у свим фазама, од планирања до реализације активности.

Такође, успели смо да одржимо постојеће ресурсе и успостављену међусекторску и међуинституционалну сарадњу, као и сарадњу са цивилним сектором. Посебно нас је оснажила доступност иностраних фондова као подршка, али и индикатор добре праксе на Звездари, чиме смо обезбедили препоруку и за аплицирање Градске општине Звездара на конкурс у наредном периоду.

Пракса Мобилног тима и принципи социјалне политике и заштите који се примењују у раду са свим рањивим категоријама суграђана на Звездари, учинили су социјалну бригу за Роме и Ромкиње интегралном, ефикаснијом и одрживом уз поштовање принципа индивидуалног приступа и партиципацију корисника у свим фазама рада, менторске подршке и праћење у најбољем интересу породица и појединаца свих генерација.

У току 2022. године у значајној мери смо остварили један од важних циљева за наредни период, а то је остврење већих ефеката у мотивационим активностима и активацији појединаца, посебно радно способних појединаца. Важно је и да се у даљем раду фокусирамо на остврење довољне видљивости појединаца и породица које су постигле социјалну интегрисаност, пре свега као добрих примера и сарадника у формирању менторске подршке, као и група помоћи и самопомоћи.

Посебна пажња је посвећена мотивацији ромских породица да школују своју децу и настоје да напуштања школовања у основношколском узрасту, посебно девојчица, буде мање. На тај начин, истовремено се остварују два циља: подршка деци и младима у редовном школовању и јачање одговорног родитељства и родитељских компетенција.

Директори школа немају прецизне податке о броју ученика ромске националности који похађају основну школу, јер родитељи нису у обавези да се изјасне о националној припадности. Према расположивој незваничној и неформалној евидентији, звездарске основне школе похађа више од 350 ромских ученика (више од 150 девојчица и више од 200 дечака). Највећи број ученика ромске националности похађа основне школе „Деспот Стефан Лазаревић“, „Стеван Синђелић“, „Павле Савић“ и „Владислав Петковић Дис“. Ове четири школе имају педагошке асистенте које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Такође, један педагошки асистент ради са ромском децом у оквиру Предшколске установе Звездара. Улога педагошких асистената у школама је значајна јер, у зависности од потреба, обезбеђују подршку ученицима у реализацији наставног плана и програма, утичу на унапређење сарадње са родитељима, пружају подршку ученицима и родитељима приликом реализације афирмативне мере код уписа у средњу школу. У складу са могућностима, у наредном периоду би било добро да се повећа број педагошких асистената чиме би се постигла квалитетна подршка у учењу овој деци.

Кроз рад 5 педагошких асистената и 2 здравствене медијаторке оснажили смо менторску подршку појединцима и породицама као иновативног програма помоћи и подршке. Искуство говори да на Звездари треба повећати број ових асистената и медијатора, посебно када се има у виду да су њихове активности присутне не само у школама већ и на терену, у самим породицама, и да су поред деце и младих, индиректни корисници услуга помоћи и подршке практично целе породице.

У евалуацији постигнућа, намеће се потреба менторског рада са породицама и утврђивање овог модела би требало да буде један од пројектних задатака у наредном периоду. Пројекти финансирали из иностраних фондова, који су, поред осталих активности, представљени у Табели активности, испунили су планиране циљеве, њихова имплементација је позитивно оцењена од стране донатора, а Општина је препозната као озбиљан и поуздан партнери. Евидентирано је да велики број Рома/киња има проблем у решавању имовинско-правних питања чиме су осуђени да користе субвенције и неповратна средства за унапређење услова становања. Реч је о спором и скупом процесу а решавање овог проблема такође остаје као један од приоритетних задатака за наредни период. Посебну препеку у унапређењу квалитета и услова становања је статутарна надлежност градских општина у овој области живота.

Чињенично стање је велики број Рома/киња и даље није пријављен у Националној служби запошљавања, значајан број, претежно мушкараца, има само основно образовање и један значајан број је и даље доминантно запослен у „сивој зони“. Због свега наведеног, један од трајних циљева је да се променом свести код ових суграђана оствари социјално пожељно понашање и циљ - да најмање један радно способан члан породице буде легално запослен. Нису занемарљива сазнања да има Рома са изграђеним објектима у којима се баве бизнисом „у сивој зони“ и да им је неопходна регистрација предузетничке радње и знање у изради бизнис планова како би легализовали свој посао за који су дугорочно определjeni и заинтересовани. Значајан број Рома/киња врло често, на кратак период ради у земљама ЕУ и тамо стекне почетна знања и искуства неопходна за рад и запошљавање али, због недостатка континуитета, дугорочних планова као и „стила живота“, не остају дugo ни у једном легалном моделу рада.

Поседујући сва наведена сазнања „из прве руке“, за чланове Тима који су били укључени у већину наведених активности, и за наредни период остају стратешки приоритети: област економског оснаживања радно способне ромске популације, посебно жена кроз њихово стручно оспособљавање, помоћ у решавању имовинских питања, подршка деци и младима да се редовно школују, да не напуштају редовно школовање и да се у што већој мери укључују у живот заједнице, подршка родитељима деце школског узраста у дигиталном описмењавању

како би помогли деци у праћењу наставе у он-лайн формату, као и подршка одраслим појединцима да се функционално описмењавају. И у наредном периоду ове области ће бити приоритет у процесу унапређења квалитета свакодневног живота ромске популације на општини Звездара.

НАЧЕЛНИК
ОДЕЉЕЊА ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Весна Петровић Урошевић

ЗАМЕНИК НАЧЕЛНИКА
УПРАВЕ ГО ЗВЕЗДАРА

Горан Јевтић, дипл.правник